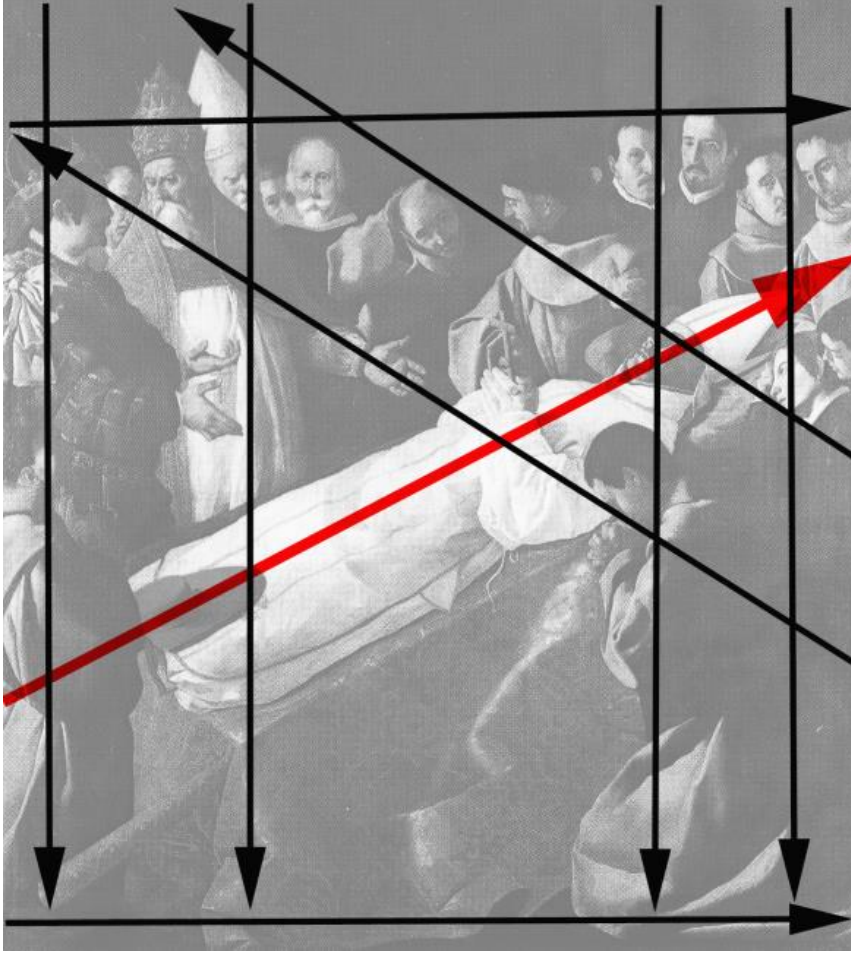

17. YÜZYILDA İSPANYA'DA BAROK RESİM

17. yüzyıla kadar İspanya resim sanatında İtalyan Rönesans'ının ve Maniyerizm'in etkileri görülmüştür. Bu dönemde İspanya'nın siyasal olarak özgürlüğüne kavuşması bilim ve sanat alanında yeni atılımlarla yapılanmasında etkili olmuştur. Toplumsal olarak yaşanan değişimler, ülkenin kendi sanatını ön plana çıkartan sanatçıların yetişmesi ve güçlü eserlerin yaratılmasını konusunda önemli bir rol üstlenerek İspanya resim sanatını doruk noktasına ulaştırmıştır. Bu yüzyılda İspanya Ulusal resim sanatının temsilcileri arasında yer alan Ribera (1591-1652), Zurbaran (1598-1662), Velazquez (1599-1660) ve Murillo (1617-1682) gibi sanatçılar yetişmiştir. Bu büyük sanatçıların çoğu bir dönem İtalya'da bulduklarından oradaki sanat ve kültür ortamından etkilenmişler ve bu etkileri zaman zaman resimlerine yansıtmışlardır. İspanya'da ilk sanat eğitimi veren okul ise, 1744 yılında Madrid'de "The Real Academia de Bellas Artes de San Fernando (Aziz Fernando Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi)" adıyla açılmıştır.

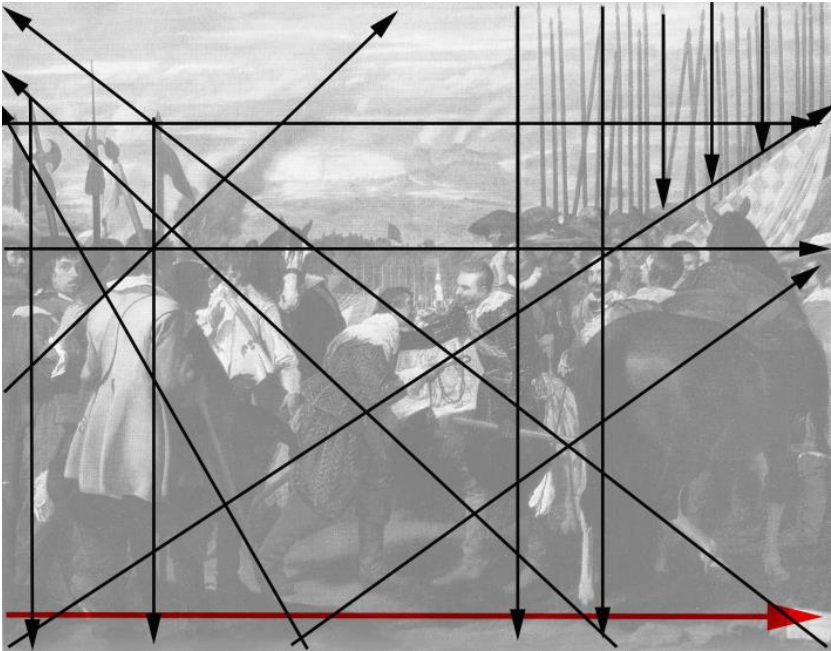
Zurbaran, "Aziz Bonaventura'nın Ölümü", tuval üzerine yağlıboya,
250 x 225 cm, 1629

Zurbaran "Aziz Bonaventura'nın Ölümü"

Zurbaran'nın "Aziz Bonaventura'nın Ölümü" adlı eseri Paris Louvre Müzesi'nde sergilenmektedir. Zurbaran, kalabalık bir figür grubunun yer aldığı Azizin cenaze törenini konu alan kompozisyonda yakın plan açık kompozisyon düzenini kullanmış. Kızıl tonlar ve beyazla oluşan güçlü açık-koyu zıtlık ilişkileri ile vurgulanmış olan Azizin cenazesi, ana yönü oluşturan sol alt köşeden sağ üst köşeye doğru hareket eden diyagonal hareketle vurgulanmış. Ana yönü karşılayan ters açılı diyagonal ara yönlerden birisi, Aziz ve iki yanındaki figürlerin portreleri ve arka plandaki din adamını işaret etmekte. Diğerisi ise, sağ kenarda diz çökmüş olan figürle sol kenarda ayakta duran figür arasında kuruluyor. Törene katılmış olan soylular ve din adamlarını tanımlayan figürler dikey ara yönleri, aynı düzlemde olmaları ise yatay ara yönü veriyor.

Resmin sağ yarısında oluşan ağırlık etkileri, Azizin sol yarıya doğru hareket eden pozu ve ayakucunda bulunan kırmızı şapka ile asimetrik olarak dengeliyor. Dini konunun anlatıldığı betimlemede resimsel mekandaki belirsizlikler ve aydınlık alanlarla oluşan dramatik anlatım, resmin genel atmosferinde mistik bir duygu yaratarak, hem ışığın hem de biçimin içeriğe hizmet etmesini sağlıyor. Açık-koyu tonlarla oluşmuş olan resmin armonisi, genele hakim olan gri tonlara karşı vurgu noktası oluşturan kırmızı alanlarla dengelenmiştir. Kaynağını göremediğimiz ancak sol kenardan resme giren ışık, özellikle görmemiz istenen alanları ön plana çıkartma amacıyla kullanılmış. Bir an

öncesi ya da sonrası eylemini tahmin edebileceğimiz figürler kompozisyona hareket kazandırıyor. Zurbaran, Barok resmin estetiğini belirleyen belirsizlikler içinde ikinci plana itilmiş mekan yorumunu, yakın renk uyumunu veren daraltılmış renk skalasını, belli bir alanı aydınlatan ve genellikle idealize ettiği ışık etkileri ve özellikle dini konulara özgü mistik anlatımını sadece bu resminde değil, manastır yaşamını dile getiren portreleri ve natürmort konulu resimlerinde de ustalıkla göstermiştir.

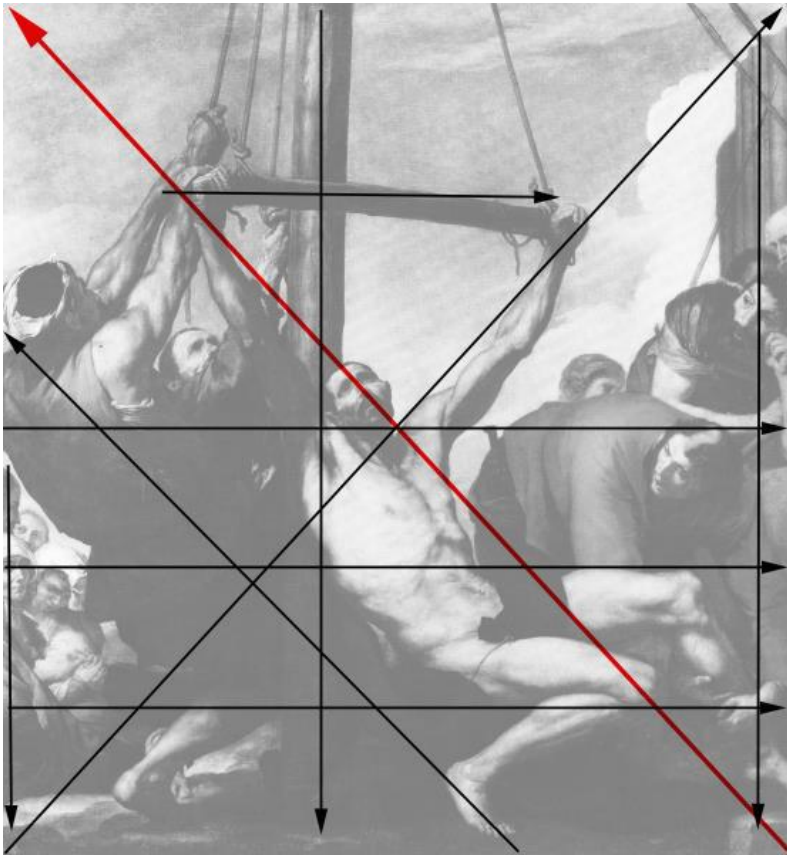
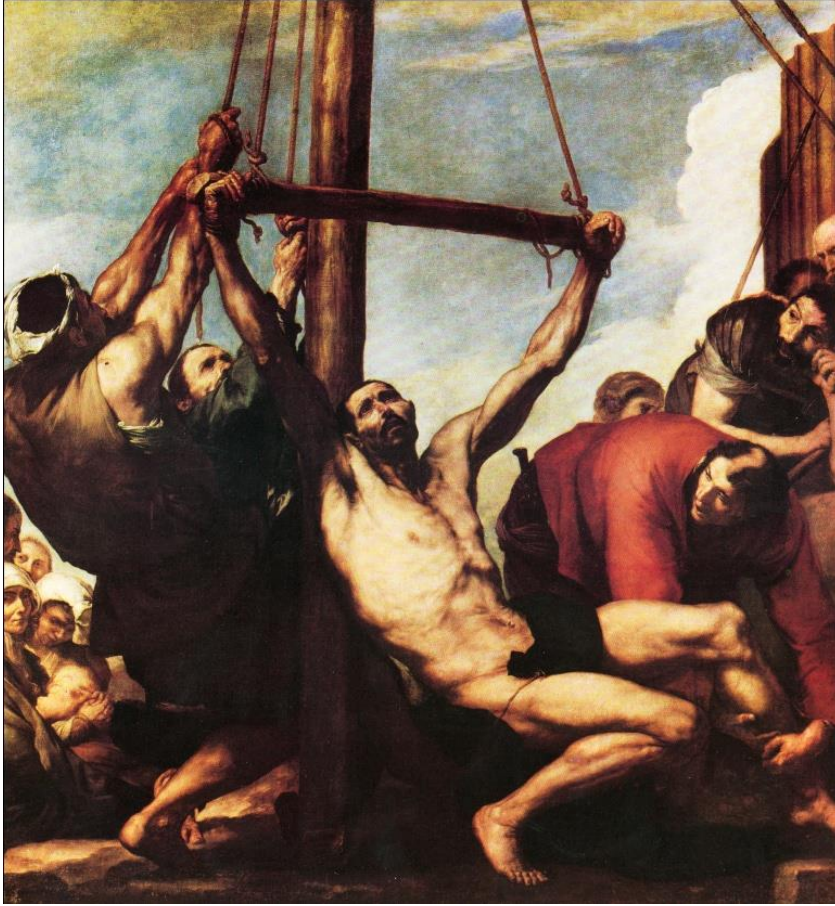
Velazquez, "*Breda'nın Kuşatılması*", tuval üzerine yağlıboya,
307 x 367 cm, 1634-35

Diego Velazquez "*Breda'nın Kuşatılması*"

Velazquez'in "*Breda'nın Kuşatılması*" adlı eseri Madrid Prado Müzesi'nde sergilenmektedir. Resmin konusu, Holanda'nın Breda kentine İspanyollar tarafından

düzenlenen saldırı ve İspanyolların zaferi olmuştur. Kalabalık figür gurubuyla açık kompozisyon olarak betimlenmiş olan resimde, sağ ve sol kenarlarda bulunan iki figürün izleyiciyle kurdukları göz teması, ilginin kadrajın dışına çıkmasını engelleyerek resmin merkezine yönelmesinde önemli bir rol üstlenmiştir. Resmin ön planına paralel konumda yerleştirilmiş figürler yatay ana yönü işaret etmekte. Diğer yatay ara yön ise bu figür grubunun oluşturduğu kalabalık alanı resmin mekanından ayıran planla verilmiş. Yatay ana yön üzerinde ön planda yer alan figürler, bayraklar ve mızraklar dikey ara yönleri oluşturuyor. Resmin ön planında, kuşatmadan yenik düşen tarafa ait kentin anahtarını teslim eden figürün duruşu ve sağ yarıda yer alan atın pozisyonu sağ yarıdaki diyagonal ara yönleri gösteriyor. Sağ alt köşeden sol üst köşeye ve sağ alt kenardan sol kenara devam eden diğer diyagonal ara yönler izleyicinin bakışlarını sağ yarıdan sol yarıya yönlendirerek yüzeyin çizgisel organizasyonunu tamamlıyor.

Kompozisyondaki ağırlıklar sağ yarıda toplanmakla beraber, sol yarıda koyu alanlar içindeki beyaz giysili figür ve ön plandaki sarı giysili figür asimetric dengeyi kuruyor. Kentin sınırlarının genişliği ve savaşın yayıldığı alanın ip uçlarını veren resmin mekanı derinlik algısını güçlendiriyor. Ayrıca bu mekanın genişliği elde edilen zaferin de büyüklüğünü simgeler gibidir. Gökyüzünü tanımlayan ışıklı maviler resmin genel atmosferini etkileyerek ara tonların kullanılmış olduğu resme renklilik etkisi kazandırıyor. Koyu ve soğuk tonların hakim olduğu resimde renk etkileriyle değil açık-koyu etkilerle sağlanmış bir uyum söz konusudur. Doğal ışığın kullanıldığı resimde eylem halindeki figürler ve olay anının verilmiş biçimi hareketli kompozisyon izlenimi yaratmıştır. Yenilgiyi kabul eden tarafın vakur duruşu ve yenen tarafın alçakgönüllü tavrı, içerik olarak resmin duygusal bir anlatımla ele alındığını ve kahramanlık duygusunun ön plana çıkarılmasının ötesinde bir belge niteliği taşıma görevi üstlenmiş olduğunu düşündürüyor.

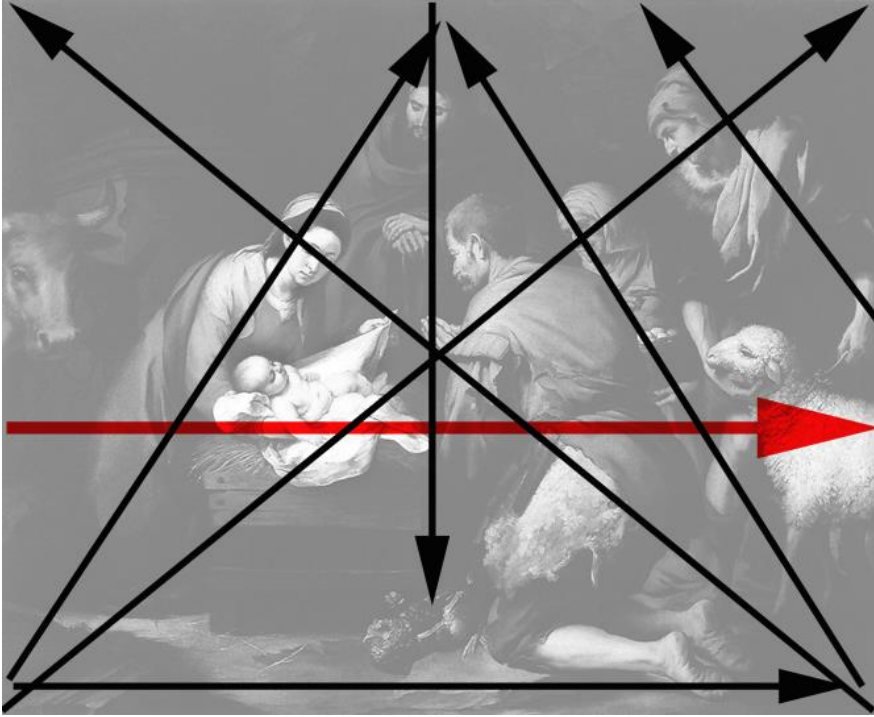

Ribera, "Aziz Philip'in Şehit Edilişi", tuval üzerine yağlıboya, 234 x 234 cm, 1639

Jusepe de Ribera “Aziz Philip’in Şehit Edilişi”

Ribera'nın “Aziz Philip'in Şehit Edilişi” adlı eseri Madrid Prado Müzesi'nde sergilenmektedir. Ribera, sağ ve sol kenardan resme dahil ettiği figürlerle yakın plan bir açık kompozisyon düzeni kullanmış. Aziz Philip'in sol ayağıyla resmin sağ alt köşesinden başlayarak sağ kol hareketiyle resmin sol üst köşesinde sonlanan diyagonal hareket ana yönü oluşturmaktadır. Ters açılı diğer diyagonal yön ise, sol alt köşeden başlayarak yine Philip'in sol kol hareketiyle resmin sağ üst köşesinde sonlanarak ana yönü karşılıyor ve dikkati resmin merkezinde tutuyor. Sağ önden sol kenarı işaret eden ve sırtı dönük figürle verilmiş olan ana yöne paralel olan diyagonal ara yön ana yönü güçlendiriyor. Dikey ara yönler Azizin asılmaya çalışıldığı direk, sağ ve sol kenardaki figürlerle verilmiş. Dikey hareketi karşılayan yatay yönler ise, Azizin iki kolunun bağlı olduğu tahta parçasının oluşturduğu düzlem, Philip'in beli ve kalçasıyla resmin iki kenarında yer alan figürler arasında oluşan düzlemlerle sağlanmış.

Güçlü açık-koyu zıtlıkları, kırmızı kullanımı ve Philip'i aydınlatan idealize ışık, ağırlığı sağ yarıya çekiyor. Philip'in bedeninde oluşan gerilimin ve duruşunun sol yarıya olan hareketi ve bu alanda oluşan güçlü açık-koyu zıtlık ilişkileri asimetric dengeyi sağlıyor. Konturlardan arınmış biçimler ve oldukça yakın tonlarla sağlanan hacim etkileri sanatçının açık form tercihini açıklıyor. Değeri düşük koyu kahveler ve kızıkların hakim olduğu armonide daha güçlü mavi ve kırmızı alanlar dengeyi sağlayarak izleyicinin ilgisini çekiyor. Resmin mekanında zayıf gün ışığının etkileri görülürken, Azizin bedenini aydınlatan içten dışa yansıyan güçlü idealize ışık resmin genelinde okunurluluğu sağlayan aydınlık alanları oluşturmakta. Gökyüzünde ve figürlerde dağılan gün ışığının etkileri Azizin bedenindeki ışık etkileriyle zıtlık oluşturarak dramatik öğeleri daha da güçlendiriyor. Işık ve renk etkileriyle oluşan dramatik anlatım, figürlerin mimikleriyle son derece doğal bir anlatıma dönüşerek gizemli bir gerçeklik duygusu yaratıyor. Işık ve renk etkileriyle oluşan dramatik anlatım, figürlerin mimikleriyle son derece doğal bir anlatıma dönüşerek gizemli bir gerçeklik duygusu yaratıyor. Figürlerin bir an öncesi ya da bir an sonrası eylemlerini tahmin edebileceğimiz duruşları resmi hem hareketli kılmakta hem de gerçeklik duygusunu güçlendirmektedir. İzleyicinin tahminiyle sonlanan biçim tasviri, güçlü açık-koyu zıtlıkları ve monokrom sayılabilecek armoni tercihi resmin Barok resim klasikleri arasında anılmasında etkili olmuştur.

Murillo, "İsa'ya Tapınma", tuval üzerine yağlıboya, 187x288 cm, 1650-55

Murillo "İsa'ya Tapınma"

Murillo'nun "İsa'ya Tapınma" adlı eseri Madrid Prado Müzesi'nde sergilenmektedir. Sanatçı sıklıkla kullanılan ve İsa'nın doğumunu anlatan konuyu ilahi kavramının dışına çıkardığı yorumuyla yansıtmıştır. Rönesans resminde, İsa'nın doğumundan sonra inançlarını ispatlamak ve İsa'ya şükranlarını sunmak üzere gelmiş olan kralların ve din adamlarının yerini Murillo'nun resminde köylü sınıfından oluşan ve halkı temsil eden sıradan insanlar almıştır. Ayrıca Meryem figürü Murillo'nun yorumuyla diğer kahramanlarla aynı statüye sahip sadece bir anne olarak betimlenmiş.

Kompozisyona Meryem, Aziz ve ön plandaki figürü içine alan üçgen bir kurgu hakim. Kadrajın sağ ve sol kenarında yer alan figürler açık kompozisyon düzenini açıklıyor. İsa'nın pozu ve kuzu arasında oluşan düzlem yatay ana yönü veriyor. Resmin sol alt köşesinden başlayarak figürlerin duruşuyla tamamlanan ve sağ üst köşede sonlanan diyagonal ara yön, sağ alt köşeden sol üst köşeye uzanan diğer bir diyagonal ara yönle dengelenerek izleyicinin bakışlarını merkeze yönlendiriyor. Ayakta betimlenmiş olan figürler ise dikey ara yönü veriyor.

Resimdeki biçimsel yoğunluk sağ yarıda toplanmış. Ancak ilahi bir ışıkla vurgulanan bebek İsa, Meryem'in kırmızı elbisesi ve mavi pelerini dikkatleri sol yarıya çekerek asimetrik dengenin kurulmasına yardımcı oluyor. Genele hakim olan kahverengi tonlar ve koyu renklerle oluşan açık-koyu dengesinin hakim olduğu resimdeki renk uyumu, mavi ve kırmızı renk alanlarının kompozisyondaki renk etkilerini güçlendirmesiyle oluşmaktadır. Ayrıca sıradan bir konunun sıradan kahramanlarla tasvir edilmiş izleniminin yaratıldığı kompozisyonda Meryem'in kırmızı elbisesi ve mavi pelerini içerikteki kutsallık kavramını sembolik anlatımla desteklemiş oluyor. Bebek İsa'nın tanrısal ışıkla aydınlanmış bedeni, beyaz örtüsü ve İsa'dan Meryem'e dağılan ışık resmin mekanında ve diğer figürlerde görülen Barok ışık etkilerinden ayrılmaktadır. Resimsel mekanın belirsizliği, açık form kullanımı, ışık etkileri ve gizemli görünüm Barok estetiği yansıtırken eylem halindeki figür yorumu kompozisyonda hareketlilik algısının oluşmasına yardımcı oluyor.